

บทที่ 4

แหล่งสารสนเทศเพื่อการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยต้องตั้งอยู่บนรากฐาน แนวคิด หรือทฤษฎีที่ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้า เรียบเรียง หรือวิจัย และบันทึกอยู่ในสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น การสำรวจและรวบรวมข้อมูลทฤษฎี หรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่จะทำ จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจุบัน แหล่งสารสนเทศส่วนใหญ่มักใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย และประหยัดเวลาในการสืบค้นได้มาก แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องมีวิจารณญาณและประสบการณ์ ของตนอย่างมาก ในการเลือกสรรข้อมูลที่ได้จากแหล่งสารสนเทศนั้น

ประเภทของแหล่งสารสนเทศเพื่อการวิจัยและการค้นคว้าข้อมูล

การแบ่งประเภทของแหล่งสารสนเทศ อาจแบ่งตามเกณฑ์ได้ 3 เกณฑ์ คือ

1. แบ่งตามแหล่งข้อมูล
2. แบ่งตามชนิดของสื่อ
3. แบ่งตามแหล่งบริการสารสนเทศ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งตามแหล่งข้อมูล

ในการทำวิจัย ผู้วิจัยควรรู้จักแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 แหล่ง คือ (ชาดา เมียนกำเนิด, 2542: 44)

1.1 แหล่งข้อมูลขั้นต้น (Preliminary sources) เป็นแหล่งที่ใช้สำหรับค้นหาเอกสาร เช่น หนังสือ บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัญหาของผู้วิจัย ได้แก่ วรรณกรรม บรรณานุกรม วรรณกรรมหนังสือรวมเรื่อง เพื่อใช้ค้นหาชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หรือหัวเรื่อง แหล่งข้อมูล ขั้นต้นที่สำคัญอีกแหล่งคือ สารสังเขปหรือบทคัดย่อ (Abstract) ไม่ว่าจะเป็นบทคัดย่อของวารสาร หนังสือ จุลสาร หรือวิทยานิพนธ์ จะมีลักษณะย่อใจความสำคัญของสิ่งพิมพ์ ช่วยให้ประหยัดเวลา ในการค้นหารายงานการวิจัยได้ตรงกับความต้องการ

1.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) เป็นเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ผู้เขียน หรือผู้วิจัยรายงานผลงานของตนเอง เพื่อสื่อความหมายโดยตรงจากผู้ทำไปยังผู้อ่าน แหล่งข้อมูล ปฐมภูมิส่วนใหญ่จะเป็นบทความที่ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ (Journal) และเอกสารงานวิจัย

รวมถึงวิทยานิพนธ์ของบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งแหล่งข้อมูลปฐมภูมินี้จะให้รายละเอียดของข้อมูลมากกว่าแหล่งอื่น

1.3 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) เป็นเอกสารตำรา หรือสิ่งพิมพ์ที่ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยจากหลายแหล่งที่ผู้อื่นทำไว้ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือทางวิชาการ ตำรา เอกสารประกอบการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียน เพื่อวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสรุปรายละเอียดของเนื้อหาวิชา

2. แบ่งตามชนิดของสื่อ

สามารถแบ่งเป็น 15 ประเภท ดังนี้ (ซารินี เขาวนศิลป์, 2545: 66-79)

2.1 หนังสือตำรา (Book or text book) ถือว่าเป็นแหล่งค้นคว้าที่ดี เพราะผู้เขียนเขียนในเนื้อหาสาระที่ละเอียดในเรื่องที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิด ทฤษฎี ฯลฯ เพื่อใช้เป็นความรู้ในการทำวิจัยต่อไป

2.2 รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Research report and Thesis) รายงานการวิจัยนิยมจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ผู้วิจัยอาจจะเป็นบุคคลเดียวหรือเป็นคณะ ส่วนวิทยานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์เป็นรายงานการวิจัยของนักศึกษา วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท เรียกว่า วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (Thesis) ระดับปริญญาเอก เรียกว่า วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (Dissertation) ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะวิจัยอย่างละเอียด

2.3 สารานุกรม (Encyclopedia) ใช้สำหรับศึกษาและตรวจสอบสาระความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาได้เขียนไว้ ตัวอย่างสารานุกรมเกี่ยวกับการวิจัย เช่น Encyclopedia of Educational Research ของสมาคมการวิจัยทางการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นการประเมินและรวบรวมผลงานการวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ข้อคิดเกี่ยวกับโครงการวิจัยที่มีผู้สนใจทำต่อในอนาคต หรือ International Encyclopedia of the Social Science เป็นสารานุกรมด้านสังคมศาสตร์ มีเนื้อหาสาระในสาขามานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย รัฐศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และสถิติศาสตร์ ในส่วนของสารานุกรมสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้แก่ Encyclopedia of Librarianship และสารานุกรมสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ Encyclopedia of Library and Information Science โดยการค้นหาเรื่องที่ต้องการในสารานุกรมควรตรวจสอบจากส่วนหรือเล่มที่เป็นบรรณานุกรม เพื่อนำไปสู่เนื้อหาสาระในเรื่องที่ต้องการ

2.4 หนังสือคู่มือ (Handbook) เป็นแหล่งสารสนเทศที่ให้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น Handbook of Research on Teaching และ Second Handbook of Research on Teaching จัดพิมพ์โดยสมาคมการวิจัยทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ของการวิจัยและการพัฒนาการวิจัย การวิจัยการสอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน

2.5 รายงานประจำปี แผนและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รายงานประจำปีของหน่วยงาน รวมทั้งแผนและนโยบาย เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนและนโยบายการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ แผนการลงทุน ฯลฯ ล้วนเป็นแหล่งสารสนเทศที่ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย

2.6 พจนานุกรม (Dictionary) เป็นหนังสือที่ให้ความหมายของคำ ประวัติของคำ การสะกด การแบ่งพยางค์ การอ่านออกเสียง คำพ้อง คำตรงข้าม คำแสลง ภาษากิน และวิธีการใช้คำ พจนานุกรมสำคัญ ๆ ได้แก่

2.6.1 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

2.6.2 The American Heritage Dictionary of English Language เป็นพจนานุกรมที่มีภาพถ่ายและภาพประกอบ

2.6.3 Oxford English Dictionary (13 เล่ม) ให้วิธีการใช้คำต่าง ๆ ศัพท์เก่า ๆ ที่ใช้ในภาษาอังกฤษ พร้อมด้วยอัญพจน์มากมาย

2.6.4 Random House Dictionary of the English Language เน้นวิธีการใช้คำในปัจจุบัน ให้บัญชีรายชื่อศัพท์เทคนิค คำแสลง ชื่อเฉพาะ สถานที่ และชื่องานทางวรรณกรรม

2.6.5 Webster's Third New International Dictionary of the English Language เป็นพจนานุกรมที่เป็นฉบับมาตรฐานที่นิยมใช้ในสถาบันการศึกษา

2.6.6 พจนานุกรมสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้แก่

1) A.L.A Glossary of Library Terms with a Selection Of Terms in Related Fields

2) The Librarians' Glossary of Terms Used in Librarianship Documentation and the Book Craft and Reference Book

2.7 เอกสารรวบรวมสาระสังเขปหรือบทคัดย่อ (Abstract) ของงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เป็นแหล่งสารสนเทศที่ให้ประโยชน์ต่อนักวิจัย โดยจะมีบทคัดย่อของงานวิจัยจำแนกตามสาขาต่าง ๆ ส่วนบทคัดย่อของปริญาานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอน มักจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มรายปี หรือรวมหลายปีเข้าด้วยกัน

2.8 สมพัทธ์สรและหนังสือรายปี (Almanac and yearbook) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ให้เรื่องราวที่ทันสมัยในรอบปีที่ผ่านมา รายละเอียดที่ให้เป็นแบบย่อและสถิติ ชื่อที่ควรรู้จัก ได้แก่

2.8.1 Information Please Almanac

2.8.2 The New York Times Encyclopedia Almanac

2.8.3 World Almanac & Book of Facts

นอกจากนี้ยังมีหนังสือรายปีในชุดของสารานุกรมชุดใหญ่ ๆ เช่น หนังสือรายปีของสารานุกรมอเมริกัน ชื่อ Americana Year Book เป็นต้น

2.9 นามานุกรม (Directory) มีประโยชน์ในการค้นหาชื่อและที่อยู่ของบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งใช้ค้นหาชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน องค์กร สถาบัน เมื่อต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น หน่วยงานที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย บุคคลที่เป็นนักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคคลที่จะจัดส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ เป็นต้น

2.10 ชีวประวัติ (Biography) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของบุคคล เช่น การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ ทักษะคิด ความคิดเห็น ผลงาน เป็นต้น

2.11 วารสาร (Journal) เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีเนื้อหาสาระทันสมัยกว่าตำรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวารสารฉบับปัจจุบันที่เป็นแหล่งรายงานผลการวิจัยที่ได้ทำไปแล้วและยังอยู่ในระหว่างจัดทำ (Research in progress) วารสารฉบับล่วงหน้าที่ยังมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การค้นหาคำถามวารสารจะใช้เครื่องมือช่วยค้น คือ ดรรชนีวารสาร หรือฐานข้อมูลดรรชนีวารสาร ตัวอย่างวารสารเกี่ยวกับการวิจัย เช่น ข่าวสารวิจัยการศึกษา วารสารการวัดผลการศึกษา วารสารการวิจัยทางการศึกษา วารสารวิจัยและพัฒนา วารสารวิจัยสังคม และวารสารสังคมศาสตร์ เป็นต้น สำหรับตัวอย่างวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่

1) **วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ** (ราย 6 เดือน) จัดทำโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความก้าวหน้าทางการวิจัยในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ฯ และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ฯ สู่ระดับสากล

ภาพที่ 4.1 เว็บไซต์วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2558, จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/tla_research

2) **วารสารห้องสมุด (T.L.A. Bulletin)** (ราย 6 เดือน) จัดทำโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย นับเป็นวารสารวิชาการบรรณารักษศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุด มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์สารสนเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้าและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ และผู้สนใจ

ภาพที่ 4.2 เว็บไซต์วารสารห้องสมุด (T.L.A. Bulletin) โดย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2558, จาก <http://library.md.chula.ac.th/tla-bull/tla.html>

3) วารสารบรรณารักษศาสตร์ (ราย 6 เดือน) จัดทำโดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอบทความทางวิชาการและกึ่งวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เสนอพัฒนาการของห้องสมุด และวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่งานวิจัย รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ตลอดจนข้อเสนอแนะของบุคคลในวงการ

ภาพที่ 4.3 เว็บไซต์วารสารบรรณารักษศาสตร์ โดย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, จาก <http://www.arts.chula.ac.th/~infosci/ojs/index.php/lsj>

4) โดมทัศน์ (ราย 6 เดือน) จัดทำโดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และความรู้ด้านอื่น ๆ

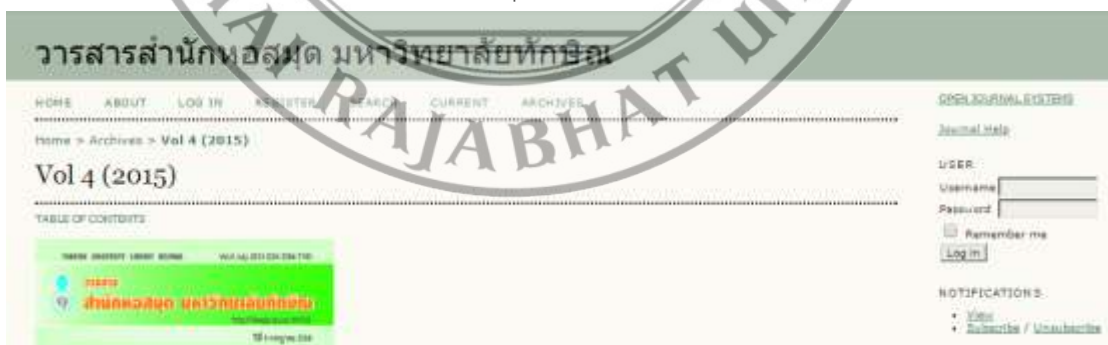
ภาพที่ 4.4 เว็บไซต์วารสารโดมทัศน์ โดย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558, จาก <http://main.library.tu.ac.th/tulib/index.php/library-publications/domtad>

5) วารสารสารสนเทศศาสตร์ (ราย 4 เดือน) จัดทำโดยกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ งานวิจัย เกร็ดความรู้และความเคลื่อนไหวในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ภาพที่ 4.5 เว็บไซต์วารสารสารสนเทศศาสตร์ โดย สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2558, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jiskku/index>

6) วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดออก 1 ฉบับ ต่อปี (เดือนกรกฎาคม) จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ คณาจารย์ นิสิต นักวิจัย บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาส เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวิทยาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภาพที่ 4.6 เว็บไซต์วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ โดย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2558, จาก http://libapp.tsu.ac.th/ojs/index.php/Journals_library/index

สำหรับตัวอย่างวารสารวิชาการภาษาอังกฤษทางบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ ของต่างประเทศ ได้แก่

1) **Library & Information Science Research** เป็นวารสารที่เกี่ยวข้อง
งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่นำเสนอผลงานวิจัยโดยเฉพาะ

ภาพที่ 4.7 Library & Information Science Research by Elsevier.com, 2015, from
<http://www.journals.elsevier.com/library-and-information-science-research>

2) **Journal of Librarianship and Information Science** มีการนำเสนอ
ผลงานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 4.8 Journal of Librarianship and Information Science by Sagepub.com, 2015, from
<http://lis.sagepub.com/>

นอกจากวารสารวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์แล้ว ผลงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ยังตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการของสถาบันการศึกษาด้วย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง จะจัดทำวารสารวิชาการของสถาบัน ซึ่งรวมงานวิชาการหลายสาขาวิชา หรือหากเป็นวารสารของคณะหรือภาควิชา ก็อาจกำหนดขอบเขตเฉพาะสาขาวิชาของคณะหรือภาควิชา นอกจากนี้ยังตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการของสมาคมวิชาการ/วิชาชีพต่าง ๆ และในวารสารของสถาบัน กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น วารสารวิจัยทางการศึกษา วารสารของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วารสารการวิจัยเฉพาะสาขาวิชา ในส่วนของวารสารต่างประเทศ เช่น Review of Educational Research, Journal of Education, Journal of Research and Development in Education และ Educational Research เป็นต้น

2.12 ดรรชนีวารสารหรือหนังสือดรรชนี (Indexes) ในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการสารสนเทศเฉพาะหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งสามารถสืบค้นได้จากดรรชนี (Indexes) ซึ่งอาจจะให้สาระสังเขป (Abstract) ด้วย

2.13 บรรณานุกรม (Bibliography) บรรณานุกรมเป็นแหล่งที่ให้รายชื่อสิ่งพิมพ์โดยไม่มีเนื้อหาของเรื่อง บรรณานุกรมสามารถจำแนกตามผู้จัดทำได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.13.1 บรรณานุกรมงานเทคนิคห้องสมุด ส่วนมากจะจัดทำโดยสำนักพิมพ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการเลือกซื้อและทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นบรรณานุกรมประกอบการเลือกซื้อ

2.13.2 บรรณานุกรมของห้องสมุด มักทำในรูปแบบรายชื่อหนังสือใหม่เรียงตามหมวดหมู่หนังสือหรือหัวเรื่องของหนังสือเฉพาะที่มีอยู่ในห้องสมุด หรือรวบรวมสิ่งพิมพ์หลาย ๆ ประเภทที่มีอยู่ในห้องสมุดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใช้ในงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

2.13.3 บรรณานุกรมท้ายเรื่อง เป็นบรรณานุกรมที่จัดทำโดยผู้เขียนรวบรวมรายชื่อหนังสือ บทความ งานวิจัย ฯลฯ ที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงหรืออ่านประกอบในงานเขียนของตนเอง เป็นบรรณานุกรมที่เลือกสรรแล้ว (Selected Bibliography) เพื่อผู้อ่านใช้ประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลหรือรายละเอียดเพิ่มเติมตามรายชื่อของเอกสารที่ให้ไว้

2.13.4 บรรณานุกรมดรรชนีหรือหนังสือดรรชนี เป็นบรรณานุกรมที่จัดทำโดยสำนักพิมพ์หรือผู้ผลิตสารสนเทศ โดยเรียงตามลำดับหัวเรื่องสำคัญ ๆ ของเอกสาร จัดรวบรวมไว้เป็นบรรณานุกรมสำเร็จรูป

2.14 ฐานข้อมูลออนไลน์ (Online Databases) ฐานข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งที่เป็นข้อมูลบรรณานุกรม สถิติ เนื้อหาเต็ม มาอยู่ในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลได้ มีทั้งที่อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูลซีดีรอมและฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่างฐานข้อมูลออนไลน์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

1) **ACM Digital Library** เป็นฐานข้อมูลทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ จากสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง จดหมายข่าว และเอกสารในการประชุมวิชาการ ที่จัดทำโดย ACM (Association for Computing Machinery) ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ เช่น รายการบรรณานุกรม สารสังเขป article reviews และบทความฉบับเต็ม ให้ข้อมูลตั้งแต่ปี 1985- ปัจจุบัน

ภาพที่ 4.9 ACM Digital Library Database by Association for Computing Machinery, 2015, from <http://dl.acm.org/dl.cfm>

2) **Emerald Insight** เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ สาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ของ Emerald Group Publishing Limited มีวารสารฉบับเต็มหลายร้อยชื่อ ให้ข้อมูลตั้งแต่ปี 1994 - ปัจจุบัน

ภาพที่ 4.10 Emerald Insight Database by Emerald Group Publishing Limited, 2015, from <http://www.emeraldinsight.com/>

3) **ฐานข้อมูล TDC หรือ Thai Digital Collection** เป็นโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System – ThaiLIS) มีเป้าหมายเพื่อให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม ของวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยของอาจารย์ รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเข้าใช้บริการนั้น สามารถเข้าใช้งานได้จากคอมพิวเตอร์ภายในห้องสมุดที่เป็นสมาชิกเครือข่าย หรือสมัครสมาชิกผ่านหน้าโฮมเพจของฐานข้อมูล

ภาพที่ 4.11 ฐานข้อมูล TDC โดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, จาก <http://dcms.thailis.or.th/dcms/basic.php>

4) **ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (e – Theses)** ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถสืบค้นเอกสารฉบับเต็ม (Full Text) จากวิทยานิพนธ์ (Theses) และการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันเกือบทุกมหาวิทยาลัยจะจัดทำฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลแก่ผู้สนใจ

ภาพที่ 4.12 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (CMU e – Theses) โดย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2558, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/

2.15 **อินเทอร์เน็ต (Internet)** เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่นำคอมพิวเตอร์หลายเครื่องที่อยู่ในที่ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงด้วยสายเคเบิลหรือเส้นใยนำแสง ทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่อยู่ในระบบสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้

แหล่งสารสนเทศและบริการสารสนเทศที่สำคัญในอินเทอร์เน็ต ได้แก่

1) **ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมล (Electronic mail หรือ E-mail)**

เป็นบริการรับ-ส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงในเครือข่าย โดยระบุอีเมลเพื่อส่งถึงกัน ทำให้นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็ว และประหยัด

2) **เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web หรือ WWW)** เป็นบริการค้นหาข้อมูลสื่อประสม (Multimedia) โดยการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้น นักวิจัยสามารถสืบค้นข้อมูลทั้งในรูปของข้อความ ภาพ และสามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ได้อีกด้วย

ภาพที่ 4.13 Google Scholar Search engine by scholar.google.co.th, 2015, from <http://www.scholar.google.co.th>.

3. แบ่งตามแหล่งบริการสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์เอกสาร แหล่งบริการสารสนเทศรูปแบบอื่น เช่น ศูนย์ข้อมูลและศูนย์แนะนำแหล่งสารสนเทศ และแหล่งบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ โดยแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อยตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้ (ชุดิมา สัจจามันท์, 2532: 117-158)

3.1 ห้องสมุด คือ แหล่งสะสมความรู้ ความคิด อันมีค่าของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จดหมายเหตุ โสตทัศนวัสดุ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดเป็นแหล่งสืบทอดความรู้ของมนุษย์ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้ให้บริการและดำเนินงานในห้องสมุด โดยทั่วไปห้องสมุดจะแบ่งตามประเภทของผู้ใช้และลักษณะการให้บริการเป็น 5 ประเภท ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ (National Library) ห้องสมุดประชาชน (Public Library) ห้องสมุดโรงเรียน (School Library) ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (College and University) และห้องสมุดเฉพาะ (Special Library)

3.2 ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์เอกสาร (Information center) เป็นสถาบันบริการสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาหรือเฉพาะเรื่อง มีหน้าที่คัดเลือก วิเคราะห์ รวบรวม เรียบเรียง รูปแบบสารสนเทศหรือปรับแต่งสารสนเทศขึ้นใหม่ เพื่อความรวดเร็วและตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด และทันต่อกระแสการเพิ่มปริมาณของสารสนเทศในปัจจุบัน ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์เอกสารดำเนินงานคล้ายกับห้องสมุด แต่เน้นเก็บสารสนเทศที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจงมากกว่า เน้นการเก็บรายงานการประชุม รายงานการวิจัย รายงานการสัมมนา โดยมีนักสารสนเทศที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เป็นผู้ดำเนินงานและให้บริการเฉพาะเจาะจงตัวผู้ใช้และ

บริการตามความต้องการของผู้ใช้มากกว่าห้องสมุด โดยแบ่งออกเป็น ศูนย์สารสนเทศภายใน (Internal information center) ศูนย์สารสนเทศเฉพาะ (Special information center) และหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่เรียกศูนย์สารสนเทศ เพราะให้บริการในฐานะเป็นแหล่งผลิตและเผยแพร่สารสนเทศ เช่น สำนักพิมพ์ สำนักงานหนังสือพิมพ์ ผู้จัดพิมพ์วารสารทางวิชาการ เป็นต้น

3.3 แหล่งบริการสารสนเทศรูปแบบอื่น คือ แหล่งบริการสารสนเทศที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างจากห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ บางรูปแบบเป็นแหล่งสะสมและบริการข้อมูลเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บางแห่งทำหน้าที่รวบรวมสารสนเทศจากแหล่งผลิตต่าง ๆ และบางแห่งให้บริการเฉพาะการแนะนำแหล่งสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้บริการเท่านั้น แหล่งบริการสารสนเทศเหล่านี้ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูล (Data center) และศูนย์แนะนำแหล่งสารสนเทศ (Referral center)

3.4 แหล่งบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เป็นแหล่งให้บริการสารสนเทศโดยคิดค่าบริการ ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เป็นเรื่องทั่วไปเฉพาะด้าน โดยรวบรวมข้อมูลไว้ในหลายลักษณะ เช่น ซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ หรือให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แหล่งบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เช่น บริษัทค้าสารสนเทศ หรือนายหน้าค้าสารสนเทศ เป็นต้น

สรุปท้ายบท

การมีสารสนเทศที่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงต้องสำรวจแหล่งสารสนเทศที่ให้บริการข้อมูลต่าง ๆ โดยเกณฑ์ที่ใช้แบ่งแหล่งสารสนเทศมีอยู่ 3 ประเภท คือ แบ่งตามแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลขั้นต้น แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งตามชนิดของสื่อ ประกอบด้วย หนังสือตำรา รายงานการวิจัยและปริญญานิพนธ์ สารานุกรม หนังสือคู่มือ รายงานประจำปี แผนและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน เอกสารรวบรวมสาระสังเขปหรือบทคัดย่อของงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ สมปัสตรและหนังสือรายปี นามานุกรม ชีวประวัติ วารสาร วรรณกรรมวารสารหรือหนังสือวรรณกรรม ฐานข้อมูลออนไลน์ และอินเทอร์เน็ต และแบ่งตามแหล่งบริการสารสนเทศ ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์เอกสาร แหล่งบริการสารสนเทศรูปแบบอื่น และแหล่งบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

- ชาดา เมียนกำเนิด. (2542). *วิธีวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ชาริณี เชาว์ศิลป์. (2545). *การวิจัยเบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์* = *Research in Library and Information Science*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2532). สถาบันบริการสารสนเทศ ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสารนิเทศศาสตร์เบื้องต้น* หน่วยที่ 1-7. (หน้า 117-158). นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). *เว็บไซต์วารสารบรรณารักษศาสตร์*. สืบค้นจาก <http://www.arts.chula.ac.th/~infosci/ojs/index.php/lsj>
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2558). *เว็บไซต์วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/tla_research
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2558). *เว็บไซต์วารสารห้องสมุด (T.L.A. Bulletin)*. สืบค้นจาก <http://library.md.chula.ac.th/tla-bull/tla.html>
- สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2558). *เว็บไซต์วารสารสารสนเทศศาสตร์*. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jiskku/index>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). (2588). *ฐานข้อมูล Thai Library Integrated System – ThaiLIS*. สืบค้นจาก <http://dcms.thailis.or.th/dcms/basic.php>
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2558). *เว็บไซต์ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (CMU e – Theses)*. สืบค้นจาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2558). *เว็บไซต์วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*. สืบค้นจาก http://libapp.tsu.ac.th/ojs/index.php/Journals_library/index
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558). *เว็บไซต์วารสารโดมทัศน์*. สืบค้นจาก <http://main.library.tu.ac.th/tulib/index.php/library-publications/domtad>

Association for Computing Machinery. (2015). *ACM Digital Library Database*. Retrieved from <http://dl.acm.org/dl.cfm>

Elsevier.com. (2015). *Library & Information Science Research Journal*. Retrieved from <http://www.journals.elsevier.com/library-and-information-science-research>

Emerald Group Publishing Limited. (2015). *Emerald Insight Database*. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com/>

Google Scholar.com. (2015). *Google Scholar Search Engine*. Retrieved from <http://www.scholar.google.co.th>

Sagepub.com. (2015). *Journal of Librarianship and Information Science*. Retrieved from <http://lis.sagepub.com/>

